Облікова картка дисертації

I. Загальні відомості

Державний обліковий номер: 0825U000803

Особливі позначки: відкрита

Дата реєстрації: 11-03-2025

Статус: Захищена

Реквізити наказу МОН / наказу закладу:

II. Відомості про здобувача

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Рибальченко Ольга Юріївна
2. Olha Rybalchenko

Кваліфікація:

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Вид дисертації: доктор філософії

Аспірантура/Докторантура: так

Шифр наукової спеціальності: 035

Назва наукової спеціальності: Філологія

Галузь / галузі знань: гуманітарні науки

Освітньо-наукова програма зі спеціальності: Мова, література і фольклор пограниччя

Дата захисту: 24-04-2025

Спеціальність за освітою: 035 Філологія

Місце роботи здобувача:

Код за ЄДРПОУ:

Місцезнаходження:

Форма власності:

Сфера управління:

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

III. Відомості про організацію, де відбувся захист

Шифр спеціалізованої вченої ради (разової спеціалізованої вченої ради): PhD 7881

Повне найменування юридичної особи: Волинський національний університет імені Лесі Українки

Код за ЄДРПОУ: 02125102

Місцезнаходження: проспект Волі, буд. 13, Луцьк, Луцький р-н., 43025, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

IV. Відомості про підприємство, установу, організацію, в якій було виконано дисертацію

Повне найменування юридичної особи: Волинський національний університет імені Лесі Українки

Код за ЄДРПОУ: 02125102

Місцезнаходження: проспект Волі, буд. 13, Луцьк, Луцький р-н., 43025, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

V. Відомості про дисертацію

Мова дисертації: Українська

Коди тематичних рубрик: 17, 17.01, 17.01.03

Тема дисертації:

1. Культурологема Волинь у літературі українсько-польського пограниччя (на матеріалі поезії Міжвоєнного двадцятиліття)

2. The Culturologeme Volyn in the Literature of the Ukrainian-Polish Borderland (on the Material of Poetry of the Interwar Twenty Years)

Реферат/анотація:

1. Здійснено комплексний аналіз жанрово-змістових особливостей «волинського тексту» у поезії українсько-польського пограниччя Міжвоєнного двадцятиліття. Простежено розвиток його геопоетичних особливостей у волинському літературному просторі, що містить як географічні маркери, виражені в геотопосах, так і мистецькі атрибути уявного світу, який виходить за рамки щоденної реальності і охоплює міфологічні та космологічні мотиви. У цьому контексті детально розглянуто поетичне вираження культурологеми Волинь. На фактологічному матеріалі поетичної групи «Волинь» уперше осмислено геопоетичний вимір волинської поезії Міжвоєнного двадцятиліття. Усталено термінологічну базу дослідження для увиразнення явищ культурного пограниччя, «малої вітчизни», культурологеми, «волинського тексту» тощо. Використано й систематизовано теоретично-методологічні підходи вітчизняних та зарубіжних науковців з метою виявлення особливостей українсько-польського пограниччя міжвоєнного періоду. Окреслено різницю між фронтиром,

«кресами» та пограниччям і вказано на їхні спільні характеристики. Оцінено позицію сучасних літературознавців щодо методів дослідження волинського простору в українському та польському літературознавстві. Вказано на інтердисциплінарний характер таких студій. Простежено розвиток поняття «волинський текст» і здійснено його комплексну характеристику в межах літературного феномену пограниччя. На прикладі творчості волинських поетів окреслено особливості катастрофізму як основного літературного спрямування в поезії Міжвоєнного двадцятиліття та його модифікації, залежно від індивідуального стилю кожного з досліджуваних авторів. Вказано на протяжність цієї проблематики в часовому та тематичному вимірах – від локальних до універсальних модусів. У роботі вдалося з'ясувати, що волинська поезія міжвоєнного періоду перегукувалася з творчими надбаннями люблінських та вільнюських авангардистів, які заперечували принципи краківського авангарду і відкидали віталізм «Скамандра». У досліджених художніх текстах виявлено зв'язок поміж поетичними та прозовими катастрофічними кодами, в основу яких покладено апокаліптичні та позаземні візії «чорного романтизму». Детально проаналізовано під цим кутом зору вірші С. Шайдака, В. Іванюка, І. Спєвака, Ю. Лободовського тощо. Вказано на суспільні мотиви, які це катастрофічне мислення та світоприйняття поглиблювали. Окрім передчуття Другої світової війни, яка наближалася, значну роль відіграло недалеке минуле, яке через воєнні дії засвідчило, що над мирним існуванням і цінностями людини тяжіють небезпеки. У цьому вбачаємо індивідуальний стиль катастрофізму. Подібний індивідуальний підхід простежуємо у втіленні волинськими митцями принципів автентизму. У роботі проаналізовано теоретико-літературний доробок Станіслава Черніка, засновника літературного руху автентистів, та основні віхи розвитку цього напряму. Найвизначнішим представником волинських автентистів був Стефан Шайдак, який реалізував усі необхідні вимоги до автентичної поезії на міфологічному матеріалі геопоетики Волині й Полісся. Уперше проаналізовано творчий доробок представників поетичної групи «Волинь» у культурологічному багатонаціональному розрізі пограниччя. Спосіб волинської міфотворчості, який внесла в літературний простір Леся Українка, історична основа творів Ю.-І. Крашевського, націотворчі елементи поезії та прози таких українських митців, як Є. Маланюк, О. Ольжич, а також фольклорні матеріали, роль міжвоєнного села у формуванні мислеобразів – це ті аспекти, завдяки яким культурологема Волинь набувала характеру інтеркультурної смислової єдності. У дослідженні простежено авторські волинські проєкти Ч. Янчарського, З. Гінчанки, З.-Я. Румеля, С. Бардчака, С. Шайдака, Ю. Лободовського, В.Іванюка, Я. Спєвака, З. Вежбицької, В. Мільчарека та В. Подмайстровича. Вказано на відмінності та спільні риси їхніх творчих концепцій. У Висновках узагальнено культурологічні чинники розвитку міжвоєнної поезії на Волині, які складають специфіку культурологеми Волинь. Звернено увагу на геопоетичний вимір творчих манер митців, які складали поетичну парадигму «волинського тексту» міжвоєнного періоду і вплинули на подальшу долю розвитку літературного пограниччя на цих теренах. Здобуті результати сприятимуть подальшому розвитку теоретично-методологічного інструментарію з метою аналізу автентичного та катастрофічного напрямів в міжвоєнній літературі на тлі особливостей українсько-польського культурного пограниччя.

2. A comprehensive analysis of the genre and content features of the "Volyn text" in the poetry of the Ukrainian-Polish borderland of the Interwar twenty years is carried out. The development of its geopoetic features in the Volyn literary space which contains both geographical markers expressed in geotypes and artistic attributes of the imaginary world that goes beyond everyday reality and embraces mythological and cosmological motifs is traced. In this context, the poetic expression of the culturologeme Volyn is considered in detail. The geopoetic dimension of Volyn poetry of the Interwar twenty years is comprehended for the first time on the basis of the factual material of the Poetry Group "Volyn". The terminological base of the study is established to express the phenomena of cultural borderland, "small homeland", culturologeme, "Volyn text", etc. The theoretical and methodological approaches of domestic and foreign scholars are used and systematised in order to identify the peculiarities of the Ukrainian-Polish borderland of the interwar period. The difference between the frontier, "kresy" and borderland is outlined and their common characteristics are pointed out. The position of contemporary literary critics on the methods of researching the Volyn space in Ukrainian and Polish literary studies is assessed. The interdisciplinary nature of such studies is pointed out. The development of the concept of "Volyn text" is traced and its complex

characterisation within the literary phenomenon of the borderland is carried out. On the example of the works of Volyn poets, the features of catastrophism as the main literary trend in the poetry of the Interwar twenty years and its modifications, depending on the individual style of each of the authors under study, are outlined. The author points out the extent of this problematic in the temporal and thematic dimensions - from local to universal modes. The study found that Volyn poetry of the interwar period resonated with the creative achievements of the Lublin and Vilnius avant-garde which rejected the principles of the Krakow avant-garde and rejected the vitalism of the Scamander. The studied literary texts reveal a connection between poetic and prose catastrophic codes based on apocalyptic and extraterrestrial visions of “black romanticism”. The poems of S. Szajdak, W. Iwaniuk, J. Śpiewak, J. Łobodowski, etc. are analysed in detail from this perspective. The social motives that deepened this catastrophic thinking and worldview are pointed out. In addition to the anticipation of the approaching the Second World War, the recent past played a significant role as it showed through military actions that peaceful existence and human values were threatened. We see this as an individual style of catastrophism. A similar individual approach can be traced in the implementation of the principles of authentism by Volyn artists. The theoretical and literary work of Stanisław Czernik, the founder of the authenticist literary movement, and the main milestones in the development of this trend are analyzed. The most prominent representative of the Volyn authenticists was Stefan Szajdak, who realised all the necessary requirements for authentic poetry on the mythological material of the geopoetics of Volyn and Polissya. For the first time, the creative works of the representatives of the Poetry Group “Volyn” are analyzed in the cultural multinational context of the borderland. The method of Volyn myth-making, introduced to the literary space by Lesya Ukrainka, the historical basis of the works of J.-I. Kraszewski, nation-building elements in the poetry and prose of such Ukrainian artists as Y. Malaniuk, O. Olzhych, as well as folklore materials, the role of the interwar village in the formation of thought images – these are the aspects that made the cultural epithet Volyn acquire the character of intercultural semantic unity. The study traces the author's Volyn projects by Cz. Janczarski, Z. Ganczanka, Z.-J. Rumel, S. Bardczak, S. Szajdak, J. Łobodowski, W. Iwaniuk, J. Śpiewak, Z. Wierzbicka, W. Milczarek, and W. Podmajstrowicz. The differences and common features of their creative concepts are pointed out. The Conclusions summarize the cultural factors of the development of interwar poetry in Volyn which constitute the specificity of the culturologeme Volyn. Attention is drawn to the geopoetic dimension of the creative manners of the artists who constituted the poetic paradigm of the “Volyn text” of the interwar period and influenced the further development of the literary frontier in this area. The results obtained will contribute to the further development of theoretical and methodological tools for analysing the authentic and catastrophic trends in interwar literature against the background of the peculiarities of the Ukrainian-Polish cultural borderland.

Державний реєстраційний номер ДіР:

Пріоритетний напрям розвитку науки і техніки: Фундаментальні наукові дослідження з найбільш важливих проблем розвитку науково-технічного, соціально-економічного, суспільно-політичного, людського потенціалу для забезпечення конкурентоспроможності України у світі та сталого розвитку суспільства і держави

Стратегічний пріоритетний напрям інноваційної діяльності: Не застосовується

Підсумки дослідження: Теоретичне узагальнення і вирішення важливої наукової проблеми

Публікації:

- 1. Рибальченко О. Катастрофічні мотиви у волинській польськомовній поезії періоду Міжвоєнного двадцятиліття. Київські Полоністичні Студії. Київ : Талком, 2024. Т. XL. С. 508–523. https://doi.org/10.17721/psk.2024.40.508-523 https://kps.philology.knu.ua/article/view/3103/2611
- 2. Рибальченко О. Маркування пограниччя у творах поетичної групи «Волинь». Волинь філологічна: текст і контекст. Літературний експресіонізм в інтермедіальному констексті: зб. наук. пр. / упоряд. Т. Левчук. Луцьк : ПП Іванюк В., 2024. Вип. 38. С. 187–201. https://doi.org/10.29038/2304-9383.2024-38.ryb

https://volyntext.vnu.edu.ua/index.php/volyntext/article/view/1130/105

- 3. Рибальченко О. Особливості розвитку поетичного автентизму у період Міжвоєнного двадцятиліття (на прикладі творчості Стефана Шайдака. Наукові записки Бердянського державного педагогічного університету. Серія : Філологічні науки. Бердянськ: БДПУ, 2024. Вип. XXII. С. 72–78. DOI https://doi.org/10.32782/2412-933X/2024-XXII-9 https://journals.bdpu.in.ua/index.php/phil/article/view/336/297
- 4. Рибальченко О. Українсько-польські візії творчого доробку угруповання «Wołyń» міжвоєнного періоду. Bibliotekarz Podlaski: Ogólnopolskie Naukowe Pismo Bibliotekoznawcze i Bibliologiczne. 2023. № 2 (LI). С. 75–85 (Scopus). ISSN 1640-7806 https://doi.org/10.36770/bp.800 https://bibliotekarzpodlaski.pl/index.php/bp/article/view/800/847
- 5. Рибальченко О. Мультикультурний вимір творчості Зузанни Гінчанки. Стан і перспективи методики вивчення польської мови у закладах середньої та вищої освіти : зб. тез доповідей ; Київ – Луцьк – Варшава, 4–8 жовт. 2021. Луцьк: Вежа-Друк, 2021. С. 124–126.
- 6. Рибальченко О. Історичні передумови виникнення поетичних угруповань у період міжвоєнного двадцятиліття. Методологія та історіографія мовознавства : збірник тез IX науково-практичної Інтернет-конференції ; Слов'янськ – Дніпро, 19–20 жовт. 2022. Слов'янськ – Дніпро: ДДПУ, 2022. С. 72–76.
- 7. Рибальченко О. Образ Полісся на сторінках творів поетичних угруповань Міжвоєнного двадцятиліття. Стан і перспективи методики вивчення польської мови у закладах середньої та вищої освіти : зб. тез доповідей ; Київ – Луцьк – Варшава, 3–7 жовт. 2022 р. Луцьк : Вежа-Друк, 2022. С. 93–96.
- 8. Рибальченко О. До проблеми визначення «волинського тексту». Стан і перспективи методики вивчення польської мови у закладах середньої та вищої освіти : зб. тез доповідей ; Київ – Луцьк – Варшава, 13–17 лист. 2023 р. Луцьк : Вежа-Друк, 2023. С. 91–94.

Наукова (науково-технічна) продукція: методи, теорії, гіпотези

Соціально-економічна спрямованість:

Охоронні документи на ОПІВ:

Впровадження результатів дисертації: Планується до впровадження

Зв'язок з науковими темами:

VI. Відомості про наукового керівника/керівників (консультанта)

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Сухарєва Світлана Володимирівна

2. Svitlana Sukharieva

Кваліфікація: д. філол. н., професор, 10.01.03

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0001-5039-582X

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Волинський національний університет імені Лесі Українки

Код за ЄДРПОУ: 02125102

Місцезнаходження: проспект Волі, буд. 13, Луцьк, Луцький р-н., 43025, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

VII. Відомості про офіційних опонентів та рецензентів

Офіційні опоненти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Радишевський Ростислав Петрович
2. ROSTYSLAV RADYSHEVSKYI

Кваліфікація: д. філол. н., професор, 10.01.01, 10.01.03

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-5279-8232

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Київський національний університет імені Тараса Шевченка

Код за ЄДРПОУ: 02070944

Місцезнаходження: вул. Володимирська, буд. 60, Київ, 01033, Україна

Форма власності:

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Харлан Ольга Дмитрівна
2. Olha Kharlan

Кваліфікація: д.філол.н., професор, 10.01.05

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0001-5760-9085

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Бердянський державний педагогічний університет

Код за ЄДРПОУ: 02125220

Місцезнаходження: вул. Жуковського, буд. 66, Запоріжжя, Запорізький р-н., 71100, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Рецензенти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Моклиця Марія Василівна
2. Mariya Moklytsya

Кваліфікація: д.філол.н., професор, 10.01.06

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0001-7984-4377

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Волинський національний університет імені Лесі Українки

Код за ЄДРПОУ: 02125102

Місцезнаходження: проспект Волі, буд. 13, Луцьк, Луцький р-н., 43025, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Яручик Віктор Павлович
2. VIKTOR YARUCHYK

Кваліфікація: к. філол. н., доц., 10.01.01

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-9314-944X

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Волинський національний університет імені Лесі Українки

Код за ЄДРПОУ: 02125102

Місцезнаходження: проспект Волі, буд. 13, Луцьк, Луцький р-н., 43025, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

VIII. Заключні відомості

Власне Прізвище Ім'я По-батькові голови ради	Левчук Тереза Петрівна
Власне Прізвище Ім'я По-батькові головуючого на засіданні	Левчук Тереза Петрівна
Відповідальний за підготовку облікових документів	Ліповська-Маковецька Наталія Іванівна
Реєстратор	УкрІНТЕІ

Керівник відділу УкрІНТЕІ, що є відповідальним за реєстрацію наукової діяльності

Юрченко Тетяна Анатоліївна